

Radionica

Prognane/raseljene/izbjegle/povratnice

Koordinatorke: Vesna [ehi] i Biljana Stanojevi}

Na ovoj radionici se razgovaralo o formalno-pravnom aspektu polo`aja izbjeglih i raseljenih lica. Na bazi podataka skupljenih u tri sredine (SRJ, BiH i Hrvatska) zaklju~eno je da se radi o istom problemu: odsustvu legalnog statusa i prava izbjeglica.

Veliki dio radionice bio je posve}en razgovoru o povratku. Naime, gotovo po pravilu vlasti ne `ele da se izbjeglice vrate, jer je povratak u suprotnosti sa politikom i ciljevima tih vlada:

„@eljela bih da govorim o stanju na podru~ju biv{e Krajine, konkretno Plaskog, gdje se vratilo oko 2300 ljudi, domicilnog srpskog stanovni{tva. Plasko je, ina~e, danas naseljeno izbjeglicama Hrvatima iz Bosne. Oni ~ine kompletnu strukturu vlasti, javnih slu`bi itd. U na{em zakonu o upravi pi{e da struktura or-

gana vlasti mora biti adekvatna strukturi stanovni{tva. To, naravno, u ovom momentu nije slu~aj. U takvoj situaciji Srbi koji poku{avaju da legalnim sredstvima ostvare svoja prava u tome uspijevaju vrlo rijetko.“ (Biba)

„Ljudi su u ve}ini odlazili jer su tako ratni~ke vlasti `eljele da ostvare svoje politi~ke ciljeve, tj. da etni~ki o~iste teritorije. Sad govorimo o povratku ljudi koji treba da obezbijede iste te vlasti koje su i u~inile da ti ljudi odu. Normalno je da oni nemaju interes da se ljudi vrate. Zato sada imamo situaciju da su propisi jedno, a fakti~ka situacija na terenu drugo. Mi kao NVO na to na`alost nemamo mnogo uticaja.“ (Vesna)

Kad se govori o povratku ne mo`e se zaobi}i ni pitanje odgovornosti me|unardne zajednice:

II grupa

Koordinatorica:
Radmila @arkovi}

Sve je izgledalo pomalo nestvarno: to popodne u debeloj hladovini kraj starih terasa {to gledaju na jezero. Krug, @ene iz Zagreba, Mostara, Prijedora, Pri{tine, Italije, [panije. Jezici kao milovanje, oni „na{i“, „ju`noslovenski“ kako god se zvali, albanski, {panski, italijanski. Toplina koju upijamo iz vazduha i ona {to se {iri izme|u nas. Povjerenje.

I onda Sanije po~inje da pri~a:

„Do{la sam da vas informi{em o tragediji koja se de{ava na Kosovu. Sve vreme dok sam radila ovaj materijal ~ula sam pucnjeve i dolazile su vesti o novim ubistvima i ljudima koji su prognani iz svojih mesta.

Kako je sve to po~elo? Masakri su se prvo desili u Liko{anu i]irezu, 28. februara, kada je ubijeno i masakrirano 24 Albanca. Nedelju dana kasnije dogodio se drugi masakr kada su ubijena 53 Albanca, a me|u njima je bilo najvi{e `ena i dece. Ve} poslije prvog masakra ljudi su po~eli da napu{taju svoje ku}e, a nakon drugog njihov broj se jako pove}ao. Ti ljudi su u {umama bez hrane, vode i ode}e. Puno njih je bolesno.

Ko su ti ljudi koji ostavljaju svoje ku}e? Ko su izbeglice?

Za sada je evidentirano oko 315 hiljada raseljenih lica. Me|u njima najvi{e ima dece i `ena. Malo je re{i da je njima te{k. Otkada je Kosovo izgubilo svoju

autonomiju bilo je puno reperkusija i standard ljudi se pogor{ao. Samo 1997. negde oko 59.700 porodica `ivelo je od socijalne pomo}i. Kada se njima doda i broj raseljenih lica ispada da gotovo polovina Kosova `ivi od humanitarne pomo}i. Humanitarne organizacije ne mogu sti{i do regiona gde se nalaze izbeglice. Albanci se ne mogu slobodno kretati. Najve}i broj albanske dece nije stigao da zavr{i {kolsku godinu, a i onaj mali broj Albanaca koji su radili izgubili su svoja radna mesta. Ku}e su im spaljene i sravnjene sa zemljom u cilju etni~kog ~i{enja.“

I Sanije je raseljeno lice. Dolazi iz sela Hade gdje od 2 000 ljudi vi{e niko nije ostao. Jedna ulica je potpuno sravnjena sa zemljom. Njena organizacija (Aureola) radi sa raseljenim licima, ali mo`e da im pru`i samo moralnu podr{k jer ni{ta drugo nemaju zbog ~ega se osje}aju u`asno. Humanitarna katastrofa kuca na vratima Kosova, a one su jednostavno nemo}ne.

Marija dolazi iz Nevesinja, iz grupe „DOM“ (Dolina ostaje moja). A dolina (Mostar) danas poslije tri godine od potpisivanja mirovnog sporazuma izgleda sve dalje:

„U Nevesinju i danas `ive `ene, udovice i sa petoro djece. Nemaju {ta da jedu, nemaju smje{taj. Niko ne `eli da im pomogne jer su nepotreban teret koji niko ne `eli. Moja organizacija `eli da pomogne takvim `enama ali je nemo}na.“

Marija je ukazala i na probleme izbjeglica koji `ele da se vrate u prethodna prebivali{ta:

„Mi prikupljamo sve podatke o porodicama koje `ele da se vrate u svoj grad. Nedavno se pedeset porodica vratilo u

tku bilo malo neozbiljno i neodgovorno re}i da mi ne}emo sa Evropskim parlamentom.“ (Sta{a)

I Alesandra je govorila o potrebi organizovanja zajedni-ke akcije, kao i pravljenja jednog zajedni-kog apela svih u-esnica skupa, ali i o onome {to je zabrinjava u njenoj zemlji: stalno rastu}oj pasivnosti.

„Mislim da je velika odgovornost na`enskim mirovnim organizacijama, kao i sindikalnim ~ija sam ja aktivistkinja u prvom redu da {irimo informacije koje smo ovde ~ule, da vr{imo pritisak na dr`avu u kojoj `ivimo da bi ona izvr{ila pritisak na srpski re`im i, drugo, da mi povratim snagu, zna-aj i smisao rije~i. Jer, ti{ina i }utanje na osnovu svega {to se de{ava u tzv. demokratski razvijenim zemljama jeste ono {to zastra}uje.“

Ono {to zabrinjava Alesandru jeste rastu}a militarizacija na globalnom planu:

„Potrebno je da mi `ene mnogo vi{e govorimo o militarizaciji i mislim da ovaj skup mo`e da bude podsticaj za to. U na{im novinama i mas-medijima se stalno priprema teren za intervenciju NATO pakta.

Dakle, ako ja u svoje ime govorim da sam ja protiv militarizma i protiv nasilja, svih vrsta nasilja, ja moram da ka`em da se intervencijom NATO pakta ni{ta ne rje{ava, jer ona proizvodi nova stradanja i smrt.“

I na ovoj radionici najvi{e je bilo govora o BiH i Kosovu; upozoreno je na ravnodu{nost me|unarodne zajednice za problem izbjeglica i raseljenih, na nedostatak osnovnih potreba u hrani, odje}i.

„I sada, recimo, kad neke strane or-

ganizacije do|u u Nevesinje prvo odu u op{tinu da razgovaraju sa predsjednikom op{tine. Nas niko ne pominje. Magacini puni humanitarne pomo}i, mjesecima se ne otvaraju i ne vr{i se distribucija. Mislim da su nevladine organizacije po-ele da zloupotrebjavaju i lokalne vlasti i velike humanitarne organizacije.“ (Maja)

„Ja se u`asavam zime u ovoj situaciji o kojoj je Sanije pri~ala. Vi imate sad ve} ovako jezivu situaciju, a {to zimi? Na koji na-in sa-uvati ljudske `ivote? Da li su na{e snage dovoljne da poku{amo napraviti {iroku kampanju, senzibilizaciju javnosti da se preko na{e mre{e problem digne na oficijelni nivo kako bi se napravio pritisak prvenstveno na vladu Srbije da dozvoli barem ono elementarno – dotok humanitarne pomo}i.“ (Jagoda)

Vrijeme je odmicalo, a slike nesre}e i o~aja budile su u nama (ipak) ne`elju za podjelama ve} bliskost, ne apatiju ve} odlu-nost.

I odlu-ile smo:

– Da uputimo apel me|unarodnim humanitarnim organizacijama za za{titu ljudskih `ivota i

– Apel da se zaustavi rat i

– Da se, putem medija, informi{e javnost o situaciji i

– Da uputimo apel svim mirovnim pokretima {irom Evrope i van nje da se organizuju protesti pred Jugoslovenskim ambasadama, pred vladinim institucijama u svakoj od zemalja za zaustavljenje rata na Kosovu.

Priredila:

Radmila @.